

Jutta Kjærbeck av Tvøroyri, búsitandi í Gøteborg:

Jutta lættir sálarpínuna hjá syrgjandi foreldrum

- Sorgin er neyðug fyri at foreldur kunnu fata og viðurkenna, at barn teirra er deytt. Tað hevur eisini stóran týðning, at foreldur fyrireika alt í sambandi við jarðarferðina og ervið og at tey, familjan annars og vinirnir siga ordiliga farvæl, áðrenn tey sleppa barninum, sigur Jutta Kjærbeck, sjúkrasystir og jarðarmóðir, sum er heimskend fyri arbeiði sítt við foreldrum, ið hava mist tað kæraasta tey eiga. Í sambandi við ræðuliga eldsbrunan í Gøteborg herfyri, ið kostaði 63 ungfólkum lívið, hevur hon hjálpt foreldrum í sorgini.

- Og foreldrini læra meg nakað nýtt hvørja einastu ferð, sigur Jutta, ið kennir deyðan, sorgina og saknin í sínum egna barmi. Hon hevur sjálv mist tveir synir.

Turið Kjølbro

Tað er hjartanemandi, rørandi og samstundis lívsjáltandi at hoyra Jutta Kjærbeck av Tvøroyri greiða frá. Hesa kvinnuna, sum síðani hon misti fyrsta barnið, hevur arbeiði við at lætt sorgina hjá øðrum foreldrum og síðani hevur vígt lívið til hetta arbeiðið og at loysa gátuna um vøggudeyðan. Í samrøðuni greiðir hon frá arbeiði sínum í Gøteborg, har hon hevur búið seinastu 30 árin, við avvarðandi at deyðum børnum, hvussu sorgin verður arbeiðd og hvussu tey avvarðandi royna at koma á føtur aftur. Fyri fimm árum síðani tók Jutta stig til at stovna felagið "Vit sum hava mist eitt barn", og hon eigur eisini heiðurin av sokallaða "Gøteborgskamodellið", ið er vordid heimskent. Tað er ein mannagongd, ið starvsfólk á

sjúkrahúsi arbeiða eftir, tá ið foreldur missa børn av sjúku ella vanlukku.

Fyri fyra vikum síðani hendi ein tann størsta vanlukkan í nýggjari tíð í Svøríki. Ein eldsbruni í einum dansihøli í Gøteborg, ið kostaði 63 ungfólkum í aldrinum 12-18 ár lívið, 49 børn hjá innflytarum og 14 svensk børn. Vanlukkan hevur sett djúp sár í svenska samfelagið og nú fyra vikur eru farnar merkja jarðarferðir og minnisgudstæstir framvegis gerandisdagin í býnum. Á plássinum har ólukkan hendi er ætlanin at reisa ein minnisvarða, har liggja framvegis blómur og ljós brenna hvønn dag meðan kenningar hjá teimum deyðum ganga framvið. Sálarringing hevur verið í kirkjunum í býnum fyri øllum teim deyðum, kirkjuklukkurnar ringdu, tað var pinna stilt og øll høvdu

høvi at tendra eitt ljós fyri teirra kæru.

- Hetta er so ræðuligt, sum eingin kann ímynda sær. Eg kenni eina familju, ið hevur mist dóttirina, sum var 14 ár. Tey eiga eisini ein sney ára gamlan son. Foreldrini tordu ikki at siga sannleikan fyri soninum, tí tey vistu ikki, hvat hann fór at siga. Hjá mær hevur tað altíð verið týðningarmikið at siga akkurat sum tað er. Eg kom so á vitjan hjá hesum fólki, sat og tosaði við dreingin og hevði tikið bókina hjá Astrid Lindgren um Brøðurnar Leyvuhjarta við, sum sigur ikki so lítið um deyðan. Eg gjørdi so av, at sonurin skuldi við at siggja systirina á sjúkrakrahúsinum.

- Í mínum arbeiði havi eg altíð roynt at fingið foreldrini og onnur avvarðandi at sæð tann deyða. Í hesi vanlukku deyðu

tey flestu av roykskaða, ikki so nógv av brandskaða. Nógv sót var á andlitunum og tað bar ikki til at turka tað burtur, tí so loysnaði húðin av. Pápin royndi, men tað bar ikki til. Mamman vildi ikki siggja dóttirina aftur, og so fóru vit á sjúkrakrahúsið við soninum og 23 av vinunum hjá gentuni. Ein og ein fór fram til gentuna og segði eitt seinasta farvæl. Aftaná máttu vit seta okkum niður og tosa um hetta, tí hjá flestu teirra var tað at siggja deyðan fyri fyrstu ferð.

- Jarðarferðin var leygardagin, góða viku aftaná og tað var tann vakrasta jarðarferðin og nakrantíð havi upplivað. Tey ungu settu sín dām á, tey høvdu miksað saman tónleik, sum gentuni dámdí so væl. Ein av vinkonunum byrjaði við at syngja ein serligan sang fyri gentuni, onnur løsu yrkingar. Løgreglan sperr-

Á sjúkrakrahúsinum, har Jutta arbeiðir, er eitt serligt rúm við síðuna av foreldrarúminum, sum deyða barnið verður lagt inn í. Tá barnið er deytt, verður tað vaskað og lagt í eina vøgg. Vøgguna hevur sjúkrakrahúsið fingið frá einum abba, sum hevði gjørt hana til eitt komandi abbabarn, sum doyði stutt eftir, at tað var føtt. Abbin vildi ikki taka vøgguna heim aftur og gav tí deildini hana. Júst tað, at vøggan ikki hoyrir til sjúkrakrahúsið og hevur eina søgu, hevur givið vøgguna ein serstakan týðning, ikki bara fyri deildina, men eisini fyri foreldrini. Her siggja vit Jutta við vøgguni

Mynd: A. K. Larsson

aði gøturnar av fyri allari ferðslu soleiðis at vit kundu ganga om-aná kirkjugarðin aftaná líkfylginum og tað er fyrstu ferð eg veit um alla mína tíð í Gøteborg, greiðir Jutta Kjærbeck frá.

Altíð arbeiði við børnum

Jutta veit, hvat hon tosar um. Hon eigur fimm synir, tveir doyðu sum smár. Annar sum 10 mánaðir gamal og hin undir sjálvari føðingini. Tað eru nógv ár síðani, teir høvdu verið ávikavist 25 og 16 ára gamlir í dag. Tá Jutta kom út fyri stóru sorgini at missa var einki gjørt burtur úr foreldrum sum missa. Hon var einsamall í sorgini.

Jutta Kjærbeck er fødd og uppvaksin á Tvøroyri. Hadaði fór hon í 1960 til Keypmannahavnar at læra til sjúkrasystur. Eftir lokna útbúgving arbeiðdi hon í fimm ár við psykiatriskum sjúklingum í Keypmannahavn og í 1969 flutti hon til Gøteborg, har hon síðani hevur starvast sum sjúkrasystir. Eftir at hon misti seinna sonin tók hon útbúgving sum jarðarmóðir, men hevur aldri arbeiði í yrkinum.

Seinastu gott og væl 20 árin hevur Jutta arbeiði við børnum, serliga pinkubørnum og øll árin hevur áhugi hennara serliga verið vendur ímóti pinkubarna- og smábarnadeyða, ein gáta, sum hon stríðist fyri at loysa. Jutta var deildarsjúkrasystir á eini barnadeild, men tá ið eitt barnasjúkrahús í Gøteborg varð niðurlagt varð alt hetta virksemið lagt saman í eitt.

- Tá gjørdi eg av, at eg ikki vildi vera deildarsjúkrasystir longur og tí arbeiði eg halva tíð, har eg taki mæð av foreldrum sum missa børn og halva tíð undirvisi og starvsfólki á sjúkrakrahúsum í at taka sær av avvarðandi, tá ið ein ólukka hendir. Tað hevur tikið mær 9 ár at byggja upp sokallaða "Gøteborgskamodellið", sigur Jutta Kjærbeck.

Sum nevnt er "Gøteborgskamodellið" ein mannagongd, sum verður fylgd, tá ið børn og ung doyggja. Starvsfólkini á sjúkrakrahúsinum, ið taka sær av tí deyða barninum arbeiða eftir eini ætlan, ið dregur tey avvarðandi við. Jutta hevur eisini fingið í lag, at foreldur, ið missa barn av ólukkan, fáa høvi til at tosa við løgreglumenninar, sum vóru á